

પ્રથમ સત્ર

નવા પાઠ્યપુસ્તકના અભ્યાસક્રમ આધારિત
અલંકાર સ્વાધ્યાયપોથી
હિન્દી

ધોરણ
6

Alankar
Publication

પ્રસ્તાવના...

બાળકની સર્જનશક્તિ, વિચારશક્તિ, તર્કશક્તિ અને પૃથક્કરણ કરવાની આવડતનો વિકાસ કરવાના હેતુથી લેખનસામગ્રીના ખજાનાસ્વરૂપ આ સ્વાધ્યાયપોથી બાળમનોવિજ્ઞાન અને શૈક્ષણિક યોગ્યતાને ધ્યાને રાખીને તૈયાર કરવામાં આવી છે. RTE-2009 અને NCF-2005ને ધ્યાને રાખી અભ્યાસક્રમના બદલાવને અનુરૂપ રચના કરવામાં આવી છે. સતત વ્યાપક અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ અનુસાર તૈયાર કરેલી આ સ્વાધ્યાયપોથી બાળકને બોજ ન બને પરંતુ આનંદ સાથે પ્રવૃત્તિ કરતાં કરતાં શીખવાનો સરળ પ્રયાસ છે.

પ્રસ્તુત સ્વાધ્યાયપોથીમાં ધોરણ-6નાં બાળકોને જરૂરી હિન્દીશિક્ષણનાં તમામ પાસાંઓને આવરી લીધાં છે. ઉપરાંત દરેક એકમમાં જરૂરી દરેક શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરી વિષયવસ્તુને પૂરતો ન્યાય આપવામાં આવ્યો છે. ‘બાળમાનસ બોઈને શીખે છે’ તે અભિગમથી જરૂરી એવાં ચિત્રો દ્વારા સમજ પાડી કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે. ચિત્રાત્મક અસરકારક સ્વરૂપાત સૌને ગમશે જ.

પાઠ્યપુસ્તકના એકમો શીખવાની પ્રક્રિયા દરમિયાન જ વધારે ઊંડાણપૂર્વક તેમજ સર્વગ્રાહિતાથી શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન (SCE) થઈ શકે તેવા હેતુથી આ પુસ્તકમાં જ દરેક એકમના અંતે હેતુઓ આપવામાં આવ્યા છે. પ્રત્યેક સત્રમાં પ્રતિનિધિત્વરૂપ 20 હેતુઓની નોંધ કરી (પરિશિષ્ટ-અ) અનોપચારિક મૂલ્યાંકન (40 ગુણ) કરવામાં સહાયક રહેશે.

અમને વિશ્વાસ છે કે આ પુસ્તક બાળકો માટે ઉપયોગી અને આનંદદાયક બની રહેશે. આપના અભિપ્રાયનું સ્વાગત કરીએ છીએ. સ્વાધ્યાયપોથી બનાવતા ખૂબ જ કાળજી રાખવામાં આવી છે. આમ છતાં, માનવસહજ સરતચૂક કે ટેક્નોલોજીની ક્ષતિને કારણે વિગતદોષ, માહિતીદોષ કે અન્ય કોઈ વિસંગતતા જણાય તો સત્વરે ધ્યાન દોરવા વિનંતી. યોગ્ય સૂચનોને તજજ્ઞોના માર્ગદર્શન બાદ સુધારી લેવામાં આવશે.

- પ્રકાશક

➔ દરેક એકમ અને પ્રશ્નપત્રની રચના નીચેના કોષ્ટક મુજબ કરવામાં આવી છે જે વર્ષ દરમિયાન સાતત્યપૂર્ણ અભ્યાસ માટે ઉપયોગી બની રહેશે.

PART - A ➔ M.C.Q. ➔ બહુ વિકલ્પવાળા પ્રશ્નો	PART - C ➔ S.Q. ➔ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો
PART - B ➔ V.S.Q. ➔ અતિ ટૂંક જવાબી પ્રશ્નો	PART - D ➔ L.Q. ➔ વર્ણનાત્મક પ્રશ્નો

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	પાઠ-કાવ્યનું નામ	અભ્યાસક્રમ	શિક્ષકની સહી	પાના નં.
1	દયાલુ શિકારી (ચિત્રપાઠ)			3
2	एक जगत, एक लोक (કવિતા)			7
3	समझदार नहीं (કહાની)			12
4	गिनती ५१ से १०० (ગિનતી)			17
*	पुनरावर्तन हेतु इकाई कसौटी-1			20
5	धरती को महकाएँ (કવિતા)			22
6	सुबह (પ્રસંગકથા)			26
7	बूझो तो जानें (પહેલિયો)			31
8	राजा का हिस्सा (કહાની)			35
*	पुनरावर्तन हेतु इकाई कसौटी-2			40
*	मूल्यांकन हेतु आदर्श प्रश्नपत्र			42

No part of this publication can be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means-electronic, mechanical, phototyping, recording or otherwise without the prior written permission of the publishers. All right of export of this book is reserved with the publisher. Any person who does any unauthorised act in relation to this publication will be liable to legal prosecution and civil claims for damages.

દરેક એકમની સમજૂતી અને મૂલ્યાંકનલક્ષી પ્રવૃત્તિઓનું સંપૂર્ણ માર્ગદર્શન

પ્રથમ સત્ર

દ્વિતીય સત્ર

અલંકાર સ્ટડી મટીરિઅલ

ઘોરણ 2 થી 8 (બધા જ વિષયો)

વર્ગખંડમાં જવાબો લખવા-લખાવવા, હવે સમય બગાડવાની જરૂર નથી.

સ્ટડી મટીરિઅલ અવશ્ય વસાવો.

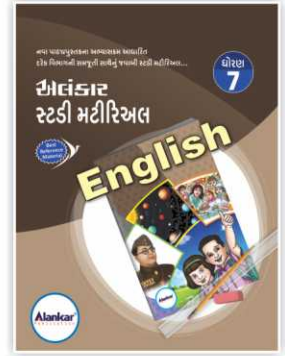
D-08

F-23

H-26

I-27

E-24

G-24

H-32

J-30

વિશેષતાઓ

- P.T.C., D.EL.Ed. અને B.Ed. ની પદ્ધતિથી તૈયાર કરેલું મટીરિઅલ.
- દરેક વિષયના દરેક એકમમાં સરળ શરૂઆતથી લઈ વિસ્તૃત પ્રશ્નો-જવાબો એક જ પુસ્તકમાં.
- દરેક એકમના અભ્યાસ-સ્વાધ્યાયના તમામ પ્રશ્નોના જવાબ.
- વ્યાકરણ અને નિબંધોનો સમાવેશ.
- પ્રયોગપોથી અને નકશાપૂર્તિના જવાબો.
- પુનરાવર્તનલક્ષી કસોટીઓ અને આદર્શ પ્રશ્નપત્ર.
- ગુણવત્તાયુક્ત કાગળ કવોલિટી અને આકર્ષક પ્રિન્ટિંગ.

કુરિયર દ્વારા બુક્સ ઓર્ડર કરવા માટે
સંપર્ક નં. : 9558047575 / 9726437575

प्रस्तुत काव्य में हमें विना भेदभाव के सभी के साथ प्रेम से रहने की सीख दी गई है। आज मनुष्य की सोच अपने आप तक सीमित हो गई है। इस काव्य का भाव राष्ट्रवाद की संकीर्णता से ऊपर उठकर विश्वबंधुत्व की भावना विकसित करता है। इस काव्य में हमें हिलमिलकर रहने की सीख दी गई है।

1. प्रश्नों के उत्तर के लिए उचित विकल्प चुनकर विकल्प का क्रम में लिखिए।

(1) हमारा सच्चा धर्म क्या है ?

(A) सुंदरता (B) एकता (C) मानवता (D) सज्जनता

(2) हम सबका जीवन किसकी कहानी है ?

(A) जाति-पाँति (B) ऊँच-नीच (C) सुख-दुःख (D) अमीरी-गरीबी

(3) हम सबका जीवन किस सूत्र में बंधा है ?

(A) शांति (B) पवित्रता (C) एकता (D) समता

(4) हमारा राग कैसा होना चाहिए ?

(A) सुहाना (B) पवित्र (C) ऊँचा (D) कठोर

2. कोष्ठक में से उचित शब्द चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

(निशान, लोक, सुख-दुःख, कर्म)

(1) एक जगत एक सबका है एक मान।

(2) जीवन की एक कहानी है।

(3) राष्ट्र में ऐक्य हमारा है।

(4) सब मिलकर विश्वशांति का लहराएँ।

3. निम्नलिखित विधान के सामने सही ☒ और गलत ☐ का चिह्न कीजिए।

(1) प्रगति, न्याय और मानवता हमारा धर्म है।

(2) हम सबका रक्त अलग-अलग है।

(3) राष्ट्र में ऐक्य ही हमारा कर्म है।

(4) हम सबको हिलमिलकर रहना चाहिए।

4. निम्नलिखित शब्दों के समानार्थी शब्द लिखिए।

1. लोक - 2. मान - 3. हाथ -

4. निशान - 5. अंबर - 6. सूर्य -

5. निम्नलिखित शब्दों के विरुद्धार्थी (विलोम) शब्द लिखिए।

1. शुभ × 2. दूर × 3. मृत्यु ×

4. जड़ × 5. स्वामी × 6. धर्म ×

6. नीचे दिए गए कोष्ठक में से वर्गाकार उदाहरण अनुसार शब्द बनाईए और संज्ञा का वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

क	म	ल	अं	ग	द
सा	ग	र	हि	त	ध
स	र	म	मा	ल	वा
रं	भा	फू	ल	आ	प
क	र	व	य	र	छ
द	त	मा	ल	ती	त

- फूल : यह फूल सुंदर है ।
-
-
-
-
-

7. उदाहरण के अनुसार निर्देशित वर्ण से शुरू होते अधिक से अधिक शब्द बनाइए ।

उदाहरण

म : मोर, मनुष्य, मोहन, मलिन, माचिस, मोगरा, महल, महफिल, मयंक

- (1) ग : _____
- (2) क : _____
- (3) च : _____
- (4) न : _____

8. निम्नलिखित वाक्यों में उचित विरामचिह्न लगाकर फिर से लिखिए ।

- (1) मोहन ने पत्र लिखा _____ -
- (2) रोको मत जाने दो _____ -
- (3) तुम क्या करते हो _____ -
- (4) वाह आपने तो कमाल कर दिया _____ -

9. निम्नलिखित सारणी में कुछ शब्द दिए गए हैं उन्हें ढूँढकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

हि	रा	मा	य	ण
न्दू	ष्ट्र	मा	म	र्म
मं	दि	र	रा	ज्य
ग्रं	या	क्त	ज	न्म
थ	ब	म	स्त्रि	द

- रामायण : रामायण धर्म ग्रंथ है ।
-
-
-
-

10. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए ।

- (1)* एक जगत, एक लोक काव्य में प्रकृति के कौन-कौनसे तत्त्व हैं ? _____
- _____
- _____
- (2) हमें कैसे गीत गाने चाहिए ? _____
- _____
- _____

(3) हमारा कर्म क्या है ?

(4)* हमारा धर्म क्या है ?

(5) सबको मिलकर क्या लहराना है ?

11. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए ।

(1)* 'एक जगत, एक लोक' ऐसा कवि ने क्यों कहा है ?

(2)* 'एक रक्त' का अर्थ समझाइए ।

(3) 'एक जगत, एक लोक' काव्य को आप कौन-कौनसे शीर्षक देना चाहेंगे ?

12. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर सविस्तर लिखिए ।

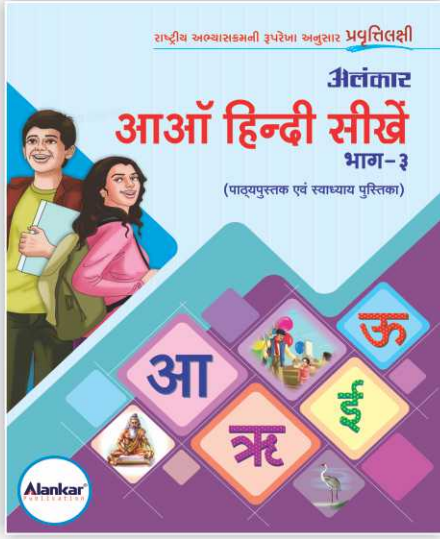
(1)* सभी नदियाँ अलग-अलग हैं, फिर भी कवि क्यों कहते हैं कि, 'एक ही पानी' ?

(2)* 'हमारा जीवन सुख-दुःख की कहानी है ।'-ऐसा कवि ने क्यों कहा है ?

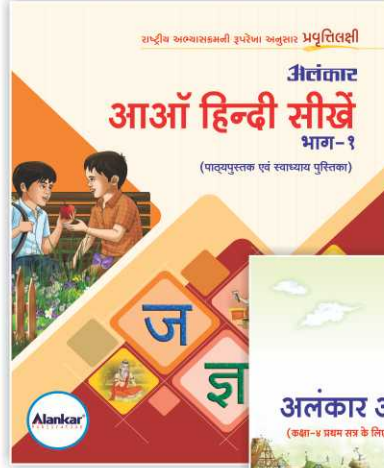
વિદ્યાર્થીની કક્ષા અને બાળમનોવિજ્ઞાન પ્રમાણે, હિન્દી ભાષાની સરળ રજૂઆત એટલે...

અલંકાર આઝાં હિન્દી સીખે

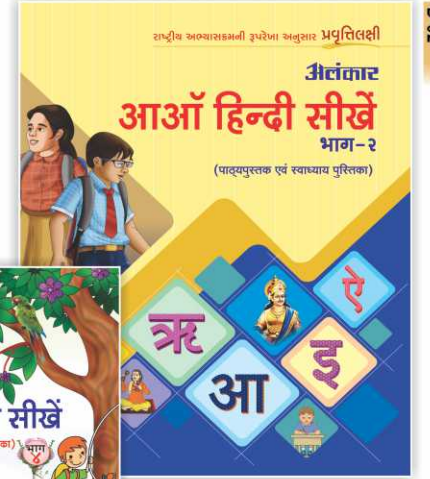
(પાઠ્યપુસ્તક અને સ્વાધ્યાયપોથી)

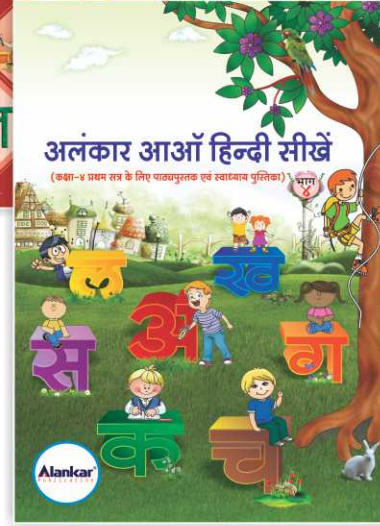
E-02

C-02

B-02

F-13

વિશેષતાઓ

જૂબ જ સુંદર ચિત્રો દ્વારા
હિન્દી શીખવતાં પુસ્તકો.

ભાષાશુદ્ધિ માટે વધારે શબ્દો,
વાક્યો અને પગલાંઓની
રજૂઆત.

તદન નવીન વાક્યો,
પગલાંઓની સચિત્ર
રજૂઆત.

સેમેસ્ટર પદ્ધતિ મુજબ
અભ્યાસક્રમનું વિભાજન.

યુનિટ ટેસ્ટ અને પુનરાવર્તન
વડે ભાગ 1 થી 4નો
ક્રમબદ્ધ અભ્યાસક્રમ.

પ્રવૃત્તિલક્ષી શિક્ષણનો
સુભગ સમન્વય એટલે
આઝાં હિન્દી સીખે.

પ્રશ્નપત્રના માળખાની
સમજ માટે પુનરાવર્તન
હેતુ એકમ કસોટીઓ.

રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમની
રૂપરેખા અનુસાર
અભ્યાસક્રમ.

હોમવર્ક શીટના માધ્યમથી
ગૃહકાર્ય અંગેની નોંધ.